

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ
Γ. ΤΣΟΥΠΡΟΥ

Καραμπουζουκλήδες γίγαντες και μαστόρισσες της πέννας

Στο δοκίμιο του «Des Tours de Babel» (1985) ο Ζακ Ντεριντά «παίζει με τις ιδέες του πρωτοτύπου και της μετάφρασης, με το πρόβλημα σχετικά με το πού εντοπίζεται το νόημα. Αυτό που προτείνει είναι μία περαιτέρω ριζοσπαστική επίθεση στην πρωταρχικότητα του πρωτοτύπου. Το αρχικό κείμενο, σύμφωνα με τον Ντεριντά, δεν είναι καθόλου πρωτότυπο, είναι η επεξεργασία μιας ιδέας, ενός νοήματος, με λίγα λόγια, είναι κι αυτό το ίδιο μετάφραση. Το λογικό επακόλουθο[...] είναι η αναίρεση της διχοτόμησης ανάμεσα στο πρωτότυπο και τη μετάφραση[...] και, κατά συνέπεια, το τέλος της πρακτικής που υποβαθμίζει τη μετάφραση αποδίδοντας της δευτερεύουσα θέση».

Οι σχετικά πρόσφατες εγχώριες, προκληθείσες από τις αντίστοιχες ξενόγλωσσες, κριτικές αναφορές στην τήρηση ή όχι των επιταγών της (κακώς εννοούμενης, εφόσον η ίδια οδηγεί σε παράνομες ενέργειες, καταργώντας κάθε έννοια δικαίου, που εξουπαρχής προστατεύει ένα ολοκληρωμένο, δημοσιοποιημένο πνευματικό έργο) πολιτικής ορθότητας στα βιβλία του σημαντικού Βρετανού συγγραφέα Ρόαλντ Νταλ διαπράττουν, παραδόξως, στα καθ' ημάς μία αντίστοιχη ίσως μεγάλη αδικία, από τη στιγμή που, μονοπωλώντας τη συζήτηση, αποσιωπούν τη θαυμάσια μεταφορά του πρωτοτύπου στην ελληνική παραλείπουν, δηλαδή, να επισημάνουν/επιβραβεύσουν την εξαιρετική μετάφραση/απόδοση από τη Β. Μάστορη του μυθιστορήματος «Ο ΜΦΓ. Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας». (Πολύ καλή δουλειά έχει γίνει και από τις Λ. Πέτροβιτς – Αθ. Ανδρουτσοπούλου στο «Ο Τζιμς και το γιγαντοροδάκινο» και Κίρα Σίνου στο «Ο Τσάρλι και ο μεγάλος γυάλινος ανελκυστήρας», όπου, επιπλέον, έπρεπε να αντιμετωπιστούν οι έμμετρες απαιτήσεις των κειμένων). Θα ήταν, ασφαλώς, αδύνατον να αναπαραχθεί εδώ η ευφρόσυνη συνθήκη της αναγνωστικής ψυχαγωγίας, ψήγματα μόνον της οποίας μπορούν να παρατεθούν (με απομειωμένη, ομολογουμένως, αποδεικτική ισχύ, δεδομένης της απομάκρυνσής τους από

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ

**α. Τ' αυγουστιάτικο φεγγάρι
β) Στο γυμνάσιο
γ) Ενα-Ενα-Τέσσερα
δ) Κάτω απ' την καρδιά της**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2023

ROALD DAHL

**Ο ΜΦΓ.
Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας**

Μετάφραση: Βούλα Μάστορη
Εικονογράφηση: Κουέντιν Μπλιέκ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2023

Βούλα Μάστορη

τα συμφραζόμενα), ως όνυχας της λιονταρίσας έμπνευσης της μεταφράστριάς: «Οι Γίγαντες είναι όλοι κανιβέλοι και δολοφονικοί. Στ' αλήθεια αυτοί χλαπακίζει ανθρώπους. Εμείς είναι στη Γιγαντοχώρα τώρα! [...] Ο Κοκαλομασούλας Γίγαντας χλαπακίζει ανθρώπους μόνο από Γαλλία[...] λέει ότι οι Γάλλοι έχει γεύση α, πολύ πιο ζουμερή. Πολυκλεπτινόστιμη! [...] λέει ότι έχει γεύση γαλοπούλας [...] Όλοι οι άνθρωποι είναι εκλεπτικοί και διαφορετικοί. Μερικοί είναι πολυκλεπτινόστιμοι και μερικοί είναι λασπολαπάδες. Οι Έλληνες είναι όλο λασπολαπά. Κανένας γίγαντας δεν τρώει ποτέ Έλληνες. [...] Οι Έλληνες από την Ελλάδα έχει γεύση πολύ λάδι [...] Ξέρει έναν που πάει μόνο στην Ισπανία για το βραδινό». «Πατί έχει σπάνια ανθρώπινα όντα εκεί», είπε η Σόφη. «Το κεφάλι σου είναι γεμάτο ζουληγμένες μύγες», είπε ο Γίγαντας. [...] «Και τι γεύση έχουν αυτοί απ' την Ισπανία;» ρώτησε η Σόφη. «Ατριχη», είπε ο Γίγαντας. «Φυσικά», είπε η Σόφη. «Είναι σπανίο. Έπρεπε να το ματτέψω». [...] «Τι ανθρώπινα όντα τρως εσύ;», ρώτησε τρέμοντας. «Εγώ! [...] Εγώ να χλαπακίζει ανθρώπινα όντα! Αυτό εγώ ποτέ! Οι άλλοι, ναι! [...] αλλά όχι εγώ! Εγώ είναι ένας Γίγαντας φρικτός! Εγώ είναι ένας καλός καραμπουζουκλής Γίγαντας! Εγώ είναι ο μόνος καλός και καραμπουζουκλής Γίγαντας στη Γιγαντοχώρα. Εγώ είναι Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΦΙΛΙΚΟΣ ΓΙΓΑΝΤΑΣ! Εγώ είναι ο ΜΦΓ!».

Ως γνωστόν, στο κωμικό αποτέλεσμα εξέχοντα ρόλο παίζουν η κλιμάκωση και ο συντονισμός, κάτι που γίνεται φανερό σε κάθε απόπειρα χρονικής συμπύκνω-

Η θέση της Βούλας Μάστορη ανάμεσα στις ανανεώτριες δημιουργούς της μεταπολιτευτικής περιόδου είναι κατοχυρωμένη

σης κάποιου αστείου – η αποτυχία είναι σίγουρη. Η Β. Μάστορη έχτισε ένα καταπληκτικό κείμενο (καταλληλότερο ως παράδειγμα για τις απόψεις του Ντεριντά, όπως παρατίθενται στο μεταφρασμένο ελληνιστί βιβλίο της S. Bassnett «Συγκριτική Γραμματολογία»), από το οποίο ιδού ακόμη λίγες αστραφτερές ψηφίδες: «Οι σημασίες δεν έχει σημασία», είπε ο ΜΦΓ. «Εγώ δεν μπορεί να είναι ακριβός πάντα. Αρκετά συχνά εγώ είναι και φθηνός»/ «Ποτέ των ποτών και ιπποτών!»/ «Στο πι φακή!»/ «Αυτή εδώ η χώρα όπου εμείς ζει είναι τσιτσιριστά καυτή και καφερή»/ «Σε αυτήν εδώ τη βορβορόλαθη Γιγαντοχώρα χηρούμενα φαγώσιμα όπως ανανάδες και μπανανάδες απλά δε φυτρώνει. Τίποτα δε φυτρώνει εκτός από ένα εξαιρετικά σχισιδώδες λαχανικό που το λένε καγούρι». Ανάμεσα στα σαγηνευτικά «ψυχολίδια» της μαστορικής μετάφρασης ξεχωριστή αναφορά πρέπει να γίνει στο «μαζουμάκι» (όπως λέει αλλιώς το «παιδακάκι» ο ΜΦΓ): άλλωστε, αυτό το «χαρδόσιμο» λεξιθυματάκι του ηπειρώτικου ιδιώματος εμφανίζεται και στα λογοτεχνικά

βιβλία της ίδιας της μεταφράστριάς. Η δραστήρια και ταλαντούχα Αγρινιώτισσα Βούλα Μάστορη (1945-2016) υπήρξε καταξιωμένη συγγραφέας (μυθοπλασίας και βιβλίων γνώσεων) και η θέση της ανάμεσα στις ανανεώτριες δημιουργούς της μεταπολιτευτικής περιόδου – οι οποίες, απευθυνόμενες σε παιδικό και νεανικό κοινό, διοχέτευαν, με λιτότητα και τόλμη, φρέσκες και αιχμηρές διερωτήσεις για τις οικογενειακές σχέσεις, τον γυναικείο ρόλο στον ιδιωτικό και στον δημόσιο χώρο, το ιστορικό γίνεσθαι, διατυπωμένες σε γλώσσα πάλλουσα και γλαφυρή – είναι κατοχυρωμένη. Η ως άνω καταγεγραμμένη τετραλογία της με επίτιτλο «Η Άννα, τότε και πάντα», που κυκλοφορεί σε αναμορφωμένη έκδοση (τις πρώτες εκδόσεις στην δεκαετία του 1990 – τότε κυκλοφόρησε και ο «ΜΦΓ» – είχαν ακολουθήσει πολύάριθμες ανατυπώσεις τα επόμενα χρόνια – παρεμπιπτόντως, γιατί στην «Εργογραφία» που έχει συμπεριληφθεί σε καθένα από τα τέσσερα βιβλία δεν αναγράφονται και οι μεταφράσεις), ταξιδεύει αναγνώστρες και αναγνώστες από την αυστηρή αλλά ξέγνοιαστη με τον τρόπο της επαρχιακή Ελλάδα της δεκαετίας του '50 μέχρι και τα γεγονότα του Πολυτεχνείου (στο «Κάτω απ' την καρδιά της» υπάρχει, μάλιστα, ένα αναλυτικό-βιωματικό, στηριγμένο, ωστόσο, σε συγκεκριμένες πηγές, χρονολόγιο των ετών 1967-1974, το οποίο αποτέλεσε «τον καμβά του μυθιστορήματος», ενώ στο «Ενα-Ενα-Τέσσερα» προηγείται ένα δισέλιδο διαφωτιστικό πλαίσιο για τον τίτλο). «Στις 21 Απριλίου 1967 βγήκαν τα τανκς στην Αθήνα κι ανέλαβε ο στρατός τη διακυβέρνηση της Ελλάδας. Άλλοι ονόμασαν αυτή την κίνηση "εθνοσωτήριο επανάσταση". Άλλοι "στρατοκρατία". Άλλοι "δικτατορία". Κράτησε επτά χρόνια. Αρκετά για να καταλάβει κανείς πώς έπρεπε να την ονομάσουν πραγματικά...». Και το δικό μας σήμερα; Πόσο κοντινός είναι ο χαρακτηρισμός του Στυλιανού Παττακού (στις 16.11.1967): «πειθαρχημένη ελευθερία» – και τι να σημαίνει άραγε;